

Avfallsstrategi i Østfold

Av Knut S. Fløgstad.

Knut S. Fløgstad er ansatt i miljøvernavdelingen i Østfold fylke.

*Innlegg på fagtreff i Norsk Vannforening
28. januar 1991.*

Før en setter seg mål og lager en strategi for å nå dem, må en analysere nåværende situasjon, hvilke rolle en har og hvilke ressurser og muligheter som finnes. Gjenvinning og avfallsbehandling er nå i rask utvikling og det er mange aktører som påvirker utviklingen. Det gjelder for miljøvern-avdelinger å utnytte de muligheter en har til å være med å påvirke.

Fylkesmannens rolle

Fylkesmannen har myndighet til å stille krav til anlegg for behandling av avfall. Ifølge loven kan det stilles krav til gjenvinning og om tiltak som motvirker at behandlingen er forurensende eller skjemmende. Fylkesmannen skal også være pådriver for større interkommunale løsninger der det ligger til rette for det. Det er altså bare behandlingen på avfallsanlegget med tilhørende miljølempet fylkesmannen har gode muligheter for å løse. Ved bruk av indirekte virkemidler kan en påvirke utviklingen i vurderinger av søknader som statlig økonomisk støtte.

Siste års utvikling i Østfold

For bedre å avfallssituasjonen i Østfold idag, må en beskrive utviklingen etter at forbrenningsanlegget i Fred-

rikstad ble vedtatt bygget. Det var et meget optimistisk planlagt anlegg. Anlegget måtte ha en viss størrelse for at det skulle bli lønnsomt. Det ble behov for 4 ganger så mye brennbart avfall som eierkommunene disponerte, men ved oppstart i 1985 manglet man langsiktige avtaler om levering av avfall for utnyttelse av kapasiteten. Et annet forhold som ga stor inntektssvikt var det sterke prisleilet på olje som varmeenergien fra anlegget ble relatert til. I tillegg ble det store overskridelser av byggekostnader, og en ble pålagt å bygge røykgassrensing. Resultatet ble at forbrenningsanlegget ble en voldsom økonomisk belastning på eierkommunene. Renovasjonsavgiften ble 3 ganger så høy som de øvrige kommuner i fylket.

Mangel på avfall til å utnytte kapasiteten førte til priskrig som også fikk uheldige følger. Det ble fastsatt svært forskjellige priser på ulike leveranser med variasjoner mellom kr. 40,— 1000,— pr. tonn avfall. Ingen var villig til å betale særlig mer enn den billigste avtalen. Disse bedrovelige økonomiske forhold medførte mye negativ omtale og holdninger til forbrenning som behandlingsmetode. Forbrenningsanlegget kom i ufortjent vanry og ble av

mange ikke akseptert som behandlingsmetode for destruksjon av avfall.

Priskrigen på avfall var årsaken til at den berømmelige og latterlige situasjon oppsto der avfall fra Bærum og avfall fra Hvaler og Moss møttes på E6 på vei til hvert sitt forbrenningsanlegg. Da var det at miljøvernavdelingen tok et initiativ til en mer samordnet avfallsbehandling innen fylket.

Samordnet avfallsbehandling

Alle 6 avfallsregioner i fylket ble forespurt å være med på en utredning angående samordnet avfallsbehandling. Utredningen skulle vise hva som ble lønnsomt for avfallsselskapene på sikt ut fra mengder, transportavstander, miljøforhold og levetid på deponier osv. Det var en forutsetning at alle avfallsanlegg ville få nye krav til drift og rensing av sigevann. Blant annet ville en kreve rensing av sigevann i egne anlegg dersom matavfall skulle deponeres.

En av utredningens konklusjoner ble at det ville være lønnsomt for alle avfallsregioner å frakte sitt husholdningsavfall til forbrenning i Fredrikstad framfor å ruste opp sine egne avfallsanlegg til nødvendig miljøstandard.

Med data fra utredningen som grunnlag foreslo miljøvernavdelingen at alle avfallsregioner betalte en utjevnet pris for både transport og forbrenning. Den utjevnedede kostnaden ble kr. 400,— pr. tonn avfall. Forslaget fikk ingen støtte fra 2 av regionene, Indre Østfold og Halden, som heller ville benytte egne deponier for husholdningsavfall.

Deretter ble alle avfallsselskaper pålagt å sende inn søknad om ny konse-

sjon for drift av avfallsdeponiene. Det ble varslet nye vilkår til gjenvinning og til sigevannsbehandling i samsvar med miljøvernavdelingens strategiske plan for avfallshåndtering. Søknadene er for tiden til behandling i miljøvernavdelingen.

Nye krav til avfallsbehandling

I de nye konsesjonene vil det bli stilt krav om gjenvinningstiltak. Gjenvinning av materiale skal være overordnet forbrenning og deponering som behandlingsmetode. Etter forurensningslovens retningslinjer skal det gjenvinnes der det ut fra en avveining av miljøhensyn, ressurs hensyn og økonomiske forhold er berettiget. Kriterier for gjenvinning blir da:

1. Gjenvinning skal skje når avtager for materiale finnes innen fylket.
2. Gjenvinning skal skje når det er teknisk mulig, og når det er økonomisk rimelig.

Med avtager innen fylket menes mulighet for levering av materiale kostnadsfritt for videre transport eller behandling. Et påslag på omlag 50% av alternativt forbrennings- eller deponeringskostnad anses som økonomisk rimelig.

Avfallsbehandlingen skal innrettes slik at:

- Egensortering av produksjonsavfall blir lønnsomt for næringslivet.
- Alt inngående avfall blir registrert med vekt (volum) og fordelt til passende behandling.
- Sortering av eget avfall eller avlevering av sortert avfall på anlegget blir mulig.

Vår strategi med konsesjonene ligger i å prioritere gjenvinning som behandlingsmetode uten at avfallsanlegget blir pålagt å etablere store sorteringsanlegg. I stedet skal en ta i bruk økonomiske virkemidler som fremmer effektiv egensortering. Gjenvinning er avhengig av den inntektskilden som ligger i innspart behandlingsavgift. Det er en kjennsgjøring at de mest lønnsomme materialer å gjenvinne har lavere egenvekt enn annet avfall. Det bør derfor vurderes å benytte volum som gebyrgrunnlag for lette avfallstyper.

På de større avfallsanleggene vil det likevel bli nødvendig å etablere enkle og fleksible sorteringsanlegg som et alternativ og supplement til egensortering. Dette kan skje i avfallsselskapets regi eller i samarbeid med private entreprenører. Poenget er å tilpasse gjenvinningen etter markedssvingningene, og at avfallsbehandlingsanlegget kan fungere som en ventil når markedet svikter.

Sigevann og deponigass

For å hindre eller redusere sigevannsfurensningen vil disse krav være aktuelle:

- Hindre inn- og utlekking.
Grunnvann omkring eksisterende fyllplasser skal undersøkes og kontinuerlig overvåkes m.h.t. forurensning av sigevann.
Fyllplassene avskjæres/tettes mot inntrening av overvann/sjøvann.
- Forbud mot tømning i fylling.
Matavfall fra storkjøkken tillates ikke deponert i fylling.

Flytende avfall tillates ikke deponert i fylling.

- Sigevann i lukket ledning.
Sigevann skal føres i lukket ledning via kommunalt renseanlegg til resipient. Resipienten skal ha god fortynningsevne.
- Returpumping til deponi.
Avfallsanlegg med deponering av matavfall fra husholdninger skal returpumpe alt sigevann til deponiet.

Utslipp av deponigass gir miljølemper både lokalt og globalt. Gassen er eksplosiv, illeluktende og har drivhuseffekt. Dessuten er den energirik og kan erstatte olje i fyringsanlegg. Avfallsanlegg med større deponier vil derfor bli pålagt avgassing og fakling. 3—4 deponier er aktuelle for gassuttak. En ny utredning viser at 3 deponier kan få lønnsom energiutnyttelse av gassen.

Oppsummering

Miljøvernavedlingens strategi for avfallsbehandling er at gjenvinning skal prioriteres framfor forbrenning og deponering. Etter en kildesortering i husstandene skal husholdningsavfallet forbrennes. Produksjonsavfallet skal også i størst mulig grad kildesorteres, mens avfallsanlegget foretar en enkel og fleksibel sortering i den grad det er økonomisk forsvarlig. Økonomiske virkemidler må tas i bruk for å gjøre egensortering mer attraktivt.

Miljøstandarden på avfallsanleggene skal heves med strengere krav til utslipp av sigevann og deponigass.